

YDÖ411-Dini Rehberlik ve Danışmanlık

Doç. Dr. Remziye EGE

1. HAFTA

Konu: Dinî Rehberlik ve Danışmanlığa Giriş

Bu ders 14 haftalık dersin tanıtımını içermektedir. Dersin planı, derste ele alınacak konular, dersin işlenişi, değerlendirmeler ve kaynaklar ile ilgili bilgi verilir. Bu dersin sonunda öğrencinin, dersin dönemlik planı içerisinde yer alan konularını ve kaynakları tanıması beklenmektedir. Ayrıca dersin içeriği ile ilgili farkındalık geliştiren öğrencinin, araştırmaya ve kendi kendine öğrenmeye istekli olması da hedeflenmektedir.

Dinî Rehberlik ve Danışmanlık dersi öncelikle *kavramsal* boyutta ele alınır. Bu bağlamda Rehberlik ve Danışmanlık kavramlarının anlam dünyalarına girilir. Dinî Rehberlik ve Dinî Danışmanlık kavramlarının çerçeve tanımları yapılır. Dinî Rehberlik ve Danışmanlığın Psikolojik Danışma ve Rehberlik ile ilişkisi incelenir.

Dinî Rehberlik ve Danışmanlıkta öne çıkan bir diğer konu *Birey* konusudur. Bireyi tanıma teknikleri, kişilik, benlik tasarımı, ilgi, çevre, bireyi tanımanın önemi ele alınır. Dinî rehberlik ve danışmanlık, bireyselleşme süreciyle ilgilenir. Özellikle danışman ve danışan tutumları bağlamında bireyselleşmenin önemini vurgular.

Dinî Rehberlik ve Danışmanlıkta İletişim konusu, iletişim süreci, iletişim yolları, iletişim türleri, iletişimin amaçları, iletişim çatışmaları gibi konular çerçevesinde tartışılır. Dinî Rehberlik ve Danışmanlıkta iletişim bilgi ve becerileri, uygulayıcıların vazgeçilmez donanımları arasındadır.

Dinî Rehberlik ve Danışmanlık, *Din Eğitimi* alanıyla yakından ilgili bir alandır. Bu bakımdan derste Dinî Rehberlik ve Danışmanlığın Din Eğitimi ile ilişkisi konuları da ele alınır: Dinî Rehberlik ve Danışmanlığın örgün ve yaygın/yetişkin din eğitimi çerçevesinde konumlanması, bireysel din eğitimi, içerik, amaç ve yöntem açısından benzerlik ve farklılıklar dersin konuları arasında yer almaktadır.

Dinî Rehberlik ve Danışmanlığın hangi *bilgi* ile yapılması gerektiği, bilgi türleri, bilginin kaynağı, dinî bilgi, vahiy, Hz. Peygamber'in uygulamaları, sahabe uygulamaları gibi konular ele alınır. Ayrıca, dinî bilgi bağlamında bilen bir varlık olarak insanın sorumlulukları, dinî bilginin değeri, dinî bilgi üretme süreçleri ve dinî bilgi üretme sürecinde *Fetva Örneği* dersin konuları içerisinde yer alır.

Dinî Rehberlik ve Danışmanlığı gerçekleştirirken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar dersin konularından biridir. Bu ilkelerden bazıları şöyle sıralanabilir:

- Bireysel farklılıkları gözetmek
- Bireyin ihtiyaçlarından hareket etmek
- Bireyin seçimlerine saygı duymak
- Bireyin kendini ifade etme biçimine saygı duymak
- Bireyin bilgilerini gizli tutmak
- Bireyin gönüllülüğünü esas almak

Dinî Rehberlik ve Danışmanlığın hangi *yaklaşımlar* doğrultusunda gerçekleştirildiği de dersin konuları içerisinde yer almaktadır. Bu yaklaşımlardan bazıları şunlardır: Hümanist yaklaşım, davranışçı yaklaşım, bilişselci yaklaşım ve bütüncül yaklaşım. Dinî Rehberlik ve Danışmanlıkta yöntem ve tekniklerin bu yaklaşımlar çerçevesinde olduğu göz önünde bulundurulduğunda yaklaşımların öğrenilmesinin önemi ortaya çıkar. Bu yaklaşımlar konuya bakış açısının belirlenmesi ile ilgili olarak da ayrıca önem arz etmektedir.

Dinî Rehberlik ve Danışmanlığın cami ve cami dışında hastane, hapishane, huzurevi, çocuk evleri, öğrenci yurtları gibi sosyal hizmet kurumlarında ve medyada olmak üzere bazı alanlarda uygulandığı bilinmektedir. *Uygulama Alanları* konusu ile bu alanların tanıtımı, uygulamadaki benzer ve farklılıklar, yapılan uygulamaların içerik, yaklaşım ve hedefler yönünden çeşitlenmesi gibi konular derste ele alınır.

Dinî Rehberlik ve Danışmanlık, bireysel ve toplumsal bir *ihtiyaca* karşılık gelmektedir. Bireylerin dinî konularda bilgi edinme, yönlendirilme, sorun çözme, paylaşma ve destek arayışlarına bir cevaptır. Dolayısıyla bu konular da dersin konuları arasında yer alır.

Dinî Rehberlik ve Danışmanlığın *Uygulama Örnekleri* de dersin konuları arasındadır. Bu konuda yapılmış araştırma sonuçlarından ve vaka örneklerinden yararlanılarak bireylerin dinî

soruları, dinî görünümlü soruları ve alanda görev yapanların bu sorulara vermiş oldukları cevaplar ele alınıp değerlendirmeler yapılır.

Dinî Rehberlik ve Danışmanlık hizmeti henüz mesleki olarak tanımlanmış değildir. Bu yüzden *yeterlik konusu* bu derste *beklentiler* seviyesinde ele alınır. Bilindiği gibi yeterlik bir donanım ifadesidir. Bu hizmeti gerçekleştirenlerde bulunması beklenen Kişisel, Mesleki ve Genel kültür yeterlikleri ders çerçevesinde konu edilir.

Son olarak Dinî Rehberlik ve Danışmanlık Eğitimi konusu ele alınır. Bu konu tartışmalı bir konudur. Yukarıda sözü geçen yeterliklerin kazandırılmasında hangi eğitimlerin verilmesi gerektiği konusu açıktır: İlahiyat ve Eğitim, Psikoloji, Sosyoloji, Sosyal Psikoloji gibi insani bilimler. Tartışmalı olan hangisinin hangi seviyede verilmesi gerektiği, içerik belirlemesi, yöntemsel sorunlar ve uygulama alanları gibi konulardır. Bu ders çerçevesinde bu tartışmalar da konu edilir.

Dersin Kaynakları:

Acar, H. İbrahim, "Talak," *DİA* 39: 496-500.

Altaş, Nurullah, "Din Hizmetleri ve Dini Danışmanlık İlişkisi," *Dini Danışmanlık ve Din Hizmetleri*, ed. Nurullah Altaş, Mustafa Köylü (Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2012), ss.12-35.

Altaş, Nurullah, "Dini Danışmanlığın Teorik Temelleri," *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 41 (2000), ss.327-350.

Âşur, M. Tahir b., *İslâm Hukukunda Gaye Problemi*, çev. V. Akyüz, M. Erdoğan (İstanbul: Rağbet Yayınları, İstanbul, 1999).

Atay, Hüseyin, *Kur'an'a Göre Araştırmalar I-III* (Ankara: Atay Yayınları, 1997), s.22.

Aydın, Mehmet S., "İlim-İslam Münasebeti," *Bilgi, Bilim ve İslam*, İSAV Tartışmalı İlmi Toplantılar Dizisi: 5 (1987), ss.70-80.

Baç, Murat, *Epistemoloji*, ed. Demet Taşdelen (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, 2011).

Bayraktar, Mehmet, *İslam Felsefesine Giriş* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1999).

Belcher, John R., "Religious Education and Pastoral Counseling: The Classical Pentecostal Experience," *Pastoral Psychology* 53/2 (2004), ss.97-106.

Berki, Ali Himmet, *Mecelle* (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1959).

- Bilgin, Beyza, *Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi*, (Ankara: Yeni izgi, 1995).
- Buber, Martin, *Ben ve Sen*, ev. İnci Palsay (Ankara: Kitâbiyât, 2003).
- Cebeci, Suat, *Dini Danışma ve Rehberlik* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2012).
- Cevizci, Ahmet, *Bilgi Felsefesi* (İstanbul: Say Yayınları, 2012).
- uen, A. Kadir, “Bilgi Kuramına Giriş,” *Bilimname 2* (2003): 3-12.
- Doğan, Recai ve Ege, Remziye (Ed), *Din Hizmetlerinde Rehberlik ve İletişim El Kitabı*, (Ankara: grafiker Yayınları, 2015)
- Dökmen, Üstün, *Sanatta ve Günlük Yařamda İletişim atışmaları ve Empati*, (İstanbul: Remzi Kitabevi, 2012)
- Ege, Remziye, *Dinî Rehberlik*, (İstanbul: şule Yayınları:2015)
- Eisenberg, Sheldon, Daniel J. Delaney, *Danışma Süreçleri*, ev. Nihal Ören, Mehmet Takka (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1993).
- Erdoğan, Mehmet, *Vahiy-Akıl Dengesi Açısından Sünnet* (İstanbul: İFAV Yayınları, 1996), ss.260-265.
- Erul, Bünyamin, *Sahabenin Sünnet Anlayışı* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2012), ss.79-92.
- Gazzali, *İhyau ulumi'd-din*, ev. Sıtkı Gülle, (İstanbul: Huzur Yayınevi, 1998).
- Gazzali, *Mustasfa: İslam Hukuk Metodolojisi*, ev. Yunus Apaydın (İstanbul: Klasik, 2006).
- Goleman, Daniel, *Sosyal Zekâ*, ev. Osman etin Deniztekin, (İstanbul: Varlık Yayınları, 2007).
- Goleman, Daniel, *Duygusal Zekâ*, ev. Banu Seçkin Yüksel, red. Osman etin Deniztekin, (İstanbul: Varlık Yayınları, 1999).
- Görmez, Mehmet, “Hz. Peygamberi Örnek Almak ve Sünnete Tabi Olmanın Anlamı Üzerine”, *Kutlu Dođum Sempozyumu-2000: Üçüncü 1000'e Girerken İslâm* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2005), ss.93-106.
- Hadislerle İslam* (I-VII), ed. M. Emin Özafřar ve öte. (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2013).
- Hatibođlu, Mehmed Said, “İslam'da İlmin Dini,” *İslamiyat* 6/4 (2003), ss. 7-10.
- Horn, Sam, *Tongue Fu Sözlü Dövüř Sanatı*, ev. Zülfü Dicleli, (İstanbul: Boyner Holding Yayınları, 1997).
- Huxley, Aldous, *Kadim Felsefe*, ev. Mutlu Yetkin (İstanbul: İthaki Yayınları, 2014).
- İbn Haldun, *Mukaddime*, ev. Zakir Kadiri Ugan (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1970).
- Kağıtçıbaşı, iđdem; *Günümüzde İnsan ve İnsanlar*, (İstanbul: Evrim Yayınları, 2013).

- Karacoşkun, M. Doğan, “Din Görevlilerinin Bireylerin Dinî Görünürlü Kişisel ve Sosyopsikolojik Problemlerine Katkı Sağlayabilme Yolları,” *I. Din Hizmetleri Sempozyumu* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın ve Matbaacılık, 2008).
- Karaman, Hayrettin, “Bağlayıcılık Bakımından Resulullâh’ın (sav) Davranışları,” *İslam’ın Işığında Günün Meseleleri* (İstanbul: İz Yayıncılık, 2010), ss.523-538.
- Kaymakcan, Recep, Turgay Şirin, “Bilişsel Davranışçı Psikoterapi Yaklaşımı ile Bütünleştirilmiş Dini Danışmanlık Modeli’nin Din Eğitimi Alan Erkek Üniversite Öğrencilerinin Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeylerine Etkisi,” *Değerler Eğitimi Dergisi* XI/26 (2013), ss.111-148.
- Kuzgun, Yıldız, *Rehberlik ve Psikolojik Danışma* (Ankara: ÖSYM Yayınları, 1995).
- Lartey, Emmanuel Y., “African Perspectives on Pastoral Theology: A Contribution to the Quest for More Encompassing Models of Pastoral Care,” *Contact: The Interdisciplinary Journal of Pastoral Care* 112 (1993), ss.3-12.
- McLaren, Karla, *Duyguların Dili, Duygularınız Size Ne Söylemeye Çalışıyor?*, çev. Zeynep Yalçinkaya (İstanbul: Butik Yayıncılık, 2011).
- Mengüşoğlu, Takıyettin, *İnsan Felsefesi* (İstanbul: Remzi Kitabevi, 1988).
- Ok, Üzeyir, “Dinî Danışmanlık: Tanımı ve Tarihi,” *Dini Danışmanlık ve Din Hizmetleri*, ed. Nurullah Altaş, Mustafa Köylü (Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2012).
- Onat, Hasan, “Bilgi, Bilim ve Yöntem,” *İslam Bilimlerinde Yöntem*, ed. Halis Albayrak (Ankara: Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları, 2005).
- Özdemir, Ömer, *Aile İrşat ve Rehberlik Bürolarının Yetişkin Din Eğitimine Katkısı (Adana Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Adana 2013.
- Özoğlu, Süleyman Çetin, *Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma* (Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 2007).
- Peker, Hüseyin, “Dini Danışmanlık Bağlamında Aile Danışmanlığı ve Rehberliği (Samsun ve Aydın Aile İrşat ve Rehberlik Büroları Örneği),” *IV. Din Şurası Tebliğ ve Müzakereleri*, Ankara 2009, ss.162-175.
- Rogers, Carl R., *Kişi Olmaya Dair*, çev. Aysun Babacan, (İstanbul: Okuyanıs, 2013).
- Sambur, Bilal, *Bireyselleşme Yolu Jung’un Psikoloji Teorisi* (Ankara: Elis Yayınları, 2005).
- Selçuk, Mualla, “2000’li Yıllara Girerken İrşad Anlayışımız Üzerine Bazı İlk Düşünceler,” *II. Din Şurası Tebliğ ve Müzakereleri* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2003), 1: 458-467.

Selçuk, Mualla, Halis Albayrak, Nahide Bozkurt, *Kur'an ve Birey* (Ankara: Turhan Kitabevi, 2010).

Yeşilyaprak, Binnur, *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri* (Ankara: Nobel Dağıtım, 2001).

<http://www2.diyaret.gov.tr/DinHizmetleriGenelMudurlugu/Documents/AIRBYonerge.pdf>
(20.03.2014).